

Samrådstale den 6. december 2018

---

5. december 2018
MODST/SI

Samrådsspørgsmål K stillet af Benny Engelbrecht (S)

Hvilke konsekvenser vil det få for den offentlige sektors kontrakter og fremadrettede samarbejde med Atea, herunder i forhold til Staten og Kommunernes Indkøbsservice (SKI), at Atea og en række tidligere Atea-chefer er blevet dømt for bestikkelse, i det som i pressen er blevet kendt som danmarkshistoriens største bestikkelsessag? Vil ministeren herudover oplyse, hvilke nye tiltag regeringen vil tage for at sikre, at en lignende sag ikke kan opstå i fremtiden og om regeringen vurderer, at sagen har påvirket danske myndigheders omdømme?

Det talte ord gælder

[Indledning]

- Tak for ordet formand – og tak til Benny Engelbrecht for samrådsspørgsmålet.

- Jeg vil starte med at slå fast, at jeg ser med stor alvor på Atea-sagen.

- Det er fuldstændig uacceptabelt, at leverandører til det offentlige gør sig skyldige i kriminalitet som fx bestikkelse, og derfor er det selvsagt også vigtigt, at vi kan og skal reagere kraftigt over for sådanne virksomheder.

- Derfor satte vi også med øjeblikkelig virkning de fællesoffentlige aftaler med Atea i bero, da virksomheden blev dømt i juni 2018, indtil vi havde haft mulighed for at vurdere sagen ordentligt.

- Det er ingen hemmelighed, at jeg gerne så, at staten annullerede alle kontrakter med Atea, og at vi samtidig kunne se bort fra virksomheden, når vi udbyder nye opgaver.

- Men som det er udvalget bekendt, har Moderniseringsstyrelsen og Statens og Kommunernes Indkøb (i daglig tale: SKI) som ansvarlige for en række fællesoffentlige rammekontrakter efterfølgende vurderet, efter rådgivning og vurdering fra Kammeradvokaten, at Atea på nuværende tidspunkt må anses for selfcleanet og derfor kan deltage i offentlige udbud.

- Derudover har Moderniseringsstyrelsen besluttet, at styrelsens gældende aftaler med Atea ikke har skullet bringes til ophør på baggrund af Atea-sagen. SKI har truffet en tilsvarende beslutning.

- Der er tale om grundige vurderinger, som Moderniseringsstyrelsen og SKI har foretaget i samråd med Kammeradvokaten på grundlag af gældende ret og et meget omfattende materiale fra Atea.

- Jeg har derfor taget Moderniseringsstyrelsens og SKI's beslutninger og vurderinger til efterretning.

- Men som nævnt, er det er ingen hemmelighed, at jeg gerne havde set, at de eksisterende aftaler med Atea havde kunnet bringes til ophør, og at Atea ikke ville kunne deltage i fremtidige udbud i en periode.

- Det har jeg også tilkendegivet klart her i udvalget den 7. november 2018 under et samråd om Danske Bank. Erhvervsministeren og jeg har derfor igangsat overvejelser om at ændre de gældende regler.

- Vi vil både se på, om rammerne for dømte virksomheders udelukkelse fra offentlige udbud kan gøres bedre for de offentlige ordregivere, og på om vi kan gøre det lettere for offentlige ordregivere at hæve kontrakter som følge af kriminalitet – fx hvis en virksomhed giver bestikkelse.

- Det vil jeg vende tilbage til senere.

[Bemærkninger om ressortansvar]

- Inden jeg går i gang med den egentlige besvarelse af samrådsspørgsmålet, vil jeg understrege, at jeg som minister for offentlig innovation er ressortansvarlig for det Statslige Indkøbsprogram, der varetages af Moderniseringsstyrelsen og SKI, ligesom jeg i øvrigt er ressortansvarlig for Moderniseringsstyrelsens virksomhed.

- Jeg har derimod ikke ressortansvaret for reglerne i udbudsloven, der henhører under erhvervsministeren, ligesom jeg ikke har ansvaret for, hvordan offentlige myndigheder uden for Finansministeriets område varetager deres relation til Atea.

- Spørgsmål om disse emner må jeg derfor henvide til de relevante ministre.

- Med det slået fast, vil jeg nu redegøre for, hvordan Moderniseringsstyrelsen og SKI i samarbejde med Kammeradvokaten har vurderet Atea-sagen.

[Kommende udbud – vurderingen af pålidelighed/selfcleaning]

- Ateas adgang til at deltage i fremtidige udbudsforretninger reguleres af udbudsloven.

- Atea er som følge af dommen af 27. juni 2018 og det efterfølgende bødeforlæg for bestikkelse, som Atea accepterede den 12. juli 2018 som udgangspunkt udelukket fra at deltage i offentlige udbudsprocedurer til og med den 11. juli 2022. Det følger af udbudslovens §§ 135 og 138.

- De enkelte, konkrete ordregivere skal i udelukkelsesperioden i forbindelse med alle nye udbud, som Atea måtte stå til at vinde, vurdere, om Atea efter reglerne i udbudslovens § 138 kan betragtes som selfcleanet.
- § 138 i udbudsloven handler om, at en virksomhed ikke kan udelukkes fra at deltage i et udbud, hvis virksomheden har fremlagt tilstrækkelig dokumentation for, at virksomheden er pålidelig.
- Denne selfcleaning skal ske på baggrund af dokumentation, som indsendes af Atea i forbindelse med de pågældende udbud.

- Ifølge udbudslovens § 138 er der tre forhold, som skal dokumenteres, før en udelukket virksomhed kan anses for selfcleanet:
- For det første skal virksomheden dokumentere, at den i fornødent omfang har ydet erstatning for eventuelle tab som følge af sine handlinger.
- For det andet skal virksomheden aktivt have samarbejdet med undersøgelsesmyndighederne, dvs. politi og anklagemyndighed.

- Og for det tredje skal virksomheden dokumentere, at den har truffet passende konkrete tekniske, organisatoriske og personalemæssige foranstaltninger for at forebygge yderligere overtrædelser af straffeloven eller øvrige forsømmelser omfattet af udelukkelsesreglerne.

- På baggrund af en omfattende redegørelse fra Kammeradvokaten om den af Atea fremlagte dokumentation vurderede Moderniseringsstyrelsen og SKI den 7. september 2018, at Atea måtte betragtes som selfcleanet efter udbudslovens § 138, og at Atea derfor ikke ville kunne udelukkes i medfør af udbudsloven.

- Der er foretaget en omfattende konkret vurdering af Ateas foranstaltninger i lyset af overtrædelsernes grovhed og omstændighederne i øvrigt i de to sager.

- Grovheden af de overtrædelser, Atea er dømt for og har erklæret sig skyldig i, har medført en skærpet bedømmelse af Ateas foranstaltninger.

- Der er alene fokuseret på de foranstaltninger, Atea har iværksat efter juni 2015. Atea-sagen vedrører forhold frem til denne dato, og det skaber en klar formodning for, at Ateas foranstaltninger før dette tidspunkt ikke var tilstrækkelige til at kunne selfcleanes efter § 138.

- Kammeradvokatens redegørelse og Moderniseringsstyrelsens og SKI's vurdering er tilgængelig på styrelsens og SKI's hjemmesider.
- Jeg oversender gerne redegørelsen og vurderingen, hvis udvalget ønsker det.
- Moderniseringsstyrelsens og SKI's vurdering vedrører forholdene på daværende tidspunkt, dvs. den 7. september 2018.

- Moderniseringsstyrelsen og SKI vil årligt genvurdere Ateas selfcleaningsinitiativer til brug for fremtidige udbud, og Moderniseringsstyrelsen og SKI vil altså på et senere tidspunkt kunne ændre deres vurdering, hvis Atea ikke måtte leve op til reglerne for selfcleaning.

- Atea vil i forbindelse med de årlige vurderinger blandt andet blive anmodet om at dokumentere, at Ateas ledelse fortsat aktivt tager afstand fra enhver form for bestikkelse, at Ateas compliancetiltag reelt efterleves, og at den whistleblowerordning, som Atea har etableret, udgør en effektiv indberetningskanal for medarbejderne.

- Vi vil således løbende overvåge, at Atea opretholder og efterlever de iværksatte tiltag.
- Det er imidlertid den enkelte, konkrete ordregiver, der i forbindelse med fremtidige udbud i de kommende 4 år skal tage stilling til, om ordregiveren finder, at Atea – hvis Atea byder – trods de kriminelle forhold, må anses for selfcleanet.
- Dette har allerede været tilfældet for SKI, der i oktober 2018 på baggrund af et udbud har indgået en rammekontrakt om IT-driftskapacitet. Aftalen består af to delaftaler med henholdsvis 10 og 4 leverandører.

- Atea er, efter en konkret selfcleaningvurdering, tildelt kontrakt vedrørende begge delaftaler.

- Tildeling af leveringsaftaler i henhold til rammekontrakten sker ved både miniudbud og direkte tildeling. Med andre ord vil der være løbende konkurrence om ydelserne på aftalen, og der er således ikke tale om, at en enkelt leverandør er garanteret en vis omsætning.

[Moderniseringsstyrelsens vurdering vedr. eksisterende kontrakter]

- Ud over selfcleaning-vurderingen har Moderniseringsstyrelsen og SKI indhentet hver deres redegørelse fra Kammeradvokaten og på den baggrund truffet beslutning om ikke at bringe de gældende aftaler med Atea til ophør under henvisning til Atea-sagen.

- Kammeradvokatens vurdering er foretaget på grundlag af bestemmelserne i de konkrete aftaler og på baggrund af dansk rets almindelige regler om misligholdelse, idet lovgivningen ikke indeholder specifikke regler, der regulerer disse forhold.

- For så vidt angår Moderniseringsstyrelsens aftaler vurderede Kammeradvokaten, at det på baggrund af blandt andet formuleringerne i rammeaftalerne ville være forbundet med betydelig risiko at fastslå, at det ville være berettiget at ophæve aftalerne.

- Kammeradvokaten vurderede samlet set, at det var tvivlsomt, om Moderniseringsstyrelsen havde hjemmel til at ophæve aftalerne, og at en eventuel ophævelse vil kunne få betydelige økonomiske konsekvenser.

- På den baggrund blev Moderniseringsstyrelsens aftaler med Atea ikke ophævet.

- SKI traf på baggrund af rådgivningen fra Kammeradvokaten en tilsvarende beslutning for så vidt angår SKI's rammeaftaler med Atea.
- Jeg skal samtidig også oplyse Udvalget om, at Moderniseringsstyrelsen i slutningen af september 2018 har forlænget tre fællesstatslige aftaler, som Atea er leverandør på.
- To af aftalerne er indgået med flere leverandører. Aftalerne er forlænget fra udgangen af 2018 til udgangen af 2019.

- Forlængelserne er sket uden mit eller departementets kendskab, hvorfor jeg har måtte udtale skarp kritik af over for styrelsen.

- Når jeg nu gerne havde set, og i øvrigt meldt klart ud, at vi kunne ophæve de eksisterende aftaler, så havde jeg naturligvis også gerne været forelagt muligheden for ikke at forlænge aftalerne, inden Moderniseringsstyrelsen traf beslutningen.

- Set med mine øjne er det stærkt kritisabelt, at medarbejdere i moderniseringsstyrelsen egenhændigt har besluttet at forlænge tre aftaler med et år, uden at hverken jeg eller finansministeriets departement har været inde over. Jeg mener, at ingen aftaler med Atea skulle have været forlænget.

- Jeg har på den baggrund bedt Moderniseringsstyrelsen om at redegøre for, hvilke tiltag styrelsen vil tage for at sikre, at en tilsvarende klar fejl ikke gentager sig.

[Hvilke initiativer har og vil Moderniseringsstyrelsen og SKI tage i forbindelse med nye udbud]

- Jeg vil herefter gå over til at svare på, hvilke initiativer Atea-sagen i øvrigt har givet anledning til.

- Erfaringerne fra Atea-sagen har vist, at de kontraktbestemmelser, der hidtil har været anvendt af Moderniseringsstyrelsen og SKI, giver begrænsede handlemuligheder i sager, hvor en virksomhed har begået kriminalitet.

- Moderniseringsstyrelsen har i forbindelse med statens kontrakt med Danske Bank om betalingsformidlingsydelser og i det igangværende udbud om kreditkort indarbejdet nye kontraktbestemmelser med det formål at sikre bedre handlemuligheder, hvis leverandøren bliver dømt.

- Jeg har derfor givet Moderniseringsstyrelsen til opgave at undersøge, om sådanne bestemmelser med fordel kan anvendes mere generelt, og i øvrigt se på mulighederne for at præcisere formuleringer i kontrakterne, så vi får størst muligt handlerum inden for de gældende regler.

- Arbejdet vil blive koordineret med SKI og eventuelt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

[Arbejdsgruppe om regelændringer]

- Ud over mulighederne for at stramme vores kontrakter har jeg – som jeg nævnte på samrådet om Danske Bank her i Finansudvalget den 7. november 2018 – sammen med erhvervsministeren igangsat et arbejde med at undersøge, om det vil være hensigtsmæssigt at ændre de gældende regler på området, og om det vil være muligt inden rammerne af EU's udbudsdirektiv.

- Vi har nu taget initiativ til at nedsætte en arbejdsgruppe i Erhvervsministeriet, hvor også Finansministeriet og Justitsministeriet vil deltage.

- Arbejdsgruppen vil, som jeg nævnte tidligere, både skulle beskæftige sig med reglerne om dømte virksomheders adgang til at deltage i fremtidige udbudsforretninger og med muligheden for at bringe allerede indgåede aftaler til ophør, hvis en virksomhed fx begår bestikkelse i en kontrakts løbetid.

- Konkret vil vi altså se på, om rammerne for dømte virksomheders udelukkelse fra offentlige udbud kan gøres bedre for de offentlige ordregivere, og om man kan gøre det lettere for offentlige ordregivere at hæve kontrakter som følge af kriminalitet.

- Hensigten med dette er, at det skal virke præventivt – og altså være med til at nedbringe risikoen for, at vi skal opleve lignende sager i fremtiden.
- Derudover vil vi se på, om vi kan gøre selfcleaningreglerne mindre omkostningsfulde for de offentlige ordregivere og stramme de krav, der stilles til virksomheder, der er blevet udelukket eller selfcleanet.
- Der er – som jeg nævnte under det tidligere samråd – ikke tale om juridisk enkle spørgsmål.

- Og vi skal nu have overvejet og drøftet mulighederne grundigt igennem, så vi ikke laver ændringer, der utilsigtet får konsekvenser for virksomheder, der har deres på det rene, samtidig med, at vi selvfølgelig skal leve op til EU-reglerne.

- Vi har bedt arbejdsgruppen afrapportere inden udgangen af første halvår 2019.

[God adfærd i det offentlige]

- Herefter vil jeg komme med nogle betragtninger om den del af spørgsmålet, som vedrører den offentlige sektors omdømme.

- Det er afgørende for den offentlige sektor, at borgerne har tillid til myndighederne og de ansatte.

- Vi er derfor nødt til at tage enhver usikkerhed om fx offentligt ansattes upartiskhed meget alvorligt.

- Atea-sagen blev kendt i juni 2015, hvor en række personer blev anholdt og sigtet for korrruption. Og vi har siden dengang taget en del initiativer for at undgå bl.a. korrruption.

- For eksempel har vi sat fokus på at sikre, at alle offentligt ansatte kender de regler, der gælder for deres arbejde, herunder reglerne om modtagelse af gaver fra fx leverandører til det offentlige.

- Moderniseringsstyrelsen udgav således i december 2017 en revideret vejledning om god adfærd i det offentlige, der bl.a. beskriver reglerne om modtagelse af gaver.

- Vi har arbejdet på at få så mange konkrete eksempler med som muligt i den reviderede vejledning. På den måde bliver reglerne mere håndgribelige.

- For at uddanne statens ansatte yderligere, har Moderniseringsstyrelsen i september i år – altså for ca. 3-4 måneder siden – udgivet et nyt e-kursus vedrørende god adfærd i det offentlige.

- Kurset til de statsansatte indeholder konkrete spørgsmål og dilemmaer, som bl.a. belyser nogle af de tvivlstilfælde vedrørende modtagelse af gaver, som offentligt ansatte kan stå i.

- Vi har altså netop iværksat tiltag med henblik på at udbrede og sikre kendskabet til de gældende regler om bl.a. gavemodtagelse.

- Jeg har bedt Moderniseringsstyrelsen om at følge med i, om kurset til statsansatte bliver brugt i tilstrækkeligt omfang, og vurdere, om der på den baggrund er behov for yderligere initiativer på området.

[Betydningen for danske myndigheders omdømme]

- I samrådsspørgsmålet spørges der mere konkret om, hvorvidt Atea-sagen har påvirket danske myndigheders omdømme.

- Jeg synes, det er klart, at en sag som Atea-sagen, der involverer offentligt ansatte, kan og vil have betydning for det offentliges omdømme.

- I dommen fremgår det direkte, at den aktive bestikkelse er en samfundsskadelig kriminalitet, der er med til at undergrave borgernes tillid til, at offentligt ansatte varetager deres opgaver sagligt og uden at uvedkommende hensyn til egen vinding eller fordel får indflydelse på embedsførelsen.

- Helt faktisk kan man konstatere, at Danmark i mange år har ligget på førstepladsen i den uafhængige organisation Transparency Internationals korruptionsindeks.

- Indekset er et udtryk for opfattelsen af korrupsion i den offentlige sektor i landene og vurderes af en række internationale organisationer og tænketanke, bl.a. World Economic Forum og Verdensbanken.
- Der er opgjort indeks for 180 lande. Hvert land har en score på mellem 0 og 100, hvor 100 er udtryk for, at landet opfattes at være helt uden korrupsion.
- I 2012 og 2013 og igen i 2015 og 2016 delte vi førstepladsen med New Zealand, mens vi i 2014 lå alene i front.

- I det seneste indeks for 2017 indtager New Zealand førstepladsen med 89 point, mens Danmarks ligger på andenpladsen med 88 point.

- Vi har i regeringen i vores handlingsplan fra marts 2017 for FN's verdensmål bl.a. sat os som mål at fastholde vores position som et af verdens mindst korrupte lande, og som indikator bruger vi Transparency Internationals rangliste.

- Det lever vi, som det fremgår, op til. Men at ligge i top betyder ikke, at vi kan hvile på laurbærrene.

- Jeg mener, at vi skal se Atea-sagen som en klar advarsel om ikke at tage placeringen for givet, og vi skal derfor arbejde målrettet på at bibeholde Danmarks topplacering i korruptionsindekset.

- Og det mener jeg, at vi med de igangsatte initiativer bidrager til.

[Afslutning]

- Lad mig her til sidst sammenfatte mit svar.

- Vi må tage til efterretning, at som de eksisterende aftaler med Atea er formuleret, og som gælden lov er formuleret har der ikke været grundlag for at ophæve dem, og vi må tage til efterretning, at Atea har taget en række initiativer, der betyder, at Atea på nuværende tidspunkt må anses for selfcleanet.

- Denne vurdering er foretaget den 7. september 2018 og vil blive genvurderet med henblik på fremtidige udbud i hvert fald én gang årligt frem til og med den 11. juli 2022. Indtil da vil Atea så at sige være under løbende overvågning.

- Som sagt havde jeg gerne set, at vi havde kunnet reagere meget hårdere over for Atea. Derfor nedsætter jeg nu sammen med erhvervsministeren en tværministeriel arbejdsgruppe, hvor også Justitsministeriet vil deltage foruden Finansministeriet.

- Arbejdsgruppen skal komme med konkrete forslag til, hvordan vi kan stramme reglerne, så virksomheder, der fx er dømt for bestikkelse, kan udelukkes fra offentlige udbud. Arbejdsgruppen skal også afdække, om vi kan ændre udbudsloven så det bliver nemmere at ophæve indgåede kontrakter.

- Hensigten med dette arbejde er som sagt først og fremmest præventivt, så vi minimerer risikoen for lignende sager fremadrettet.

- Samtidig vil vi vurdere, om der som lovgivningen ser ud i dag – er mulighed for skabe større sikkerhed i vores kontrakter for, at sager som Atea-sagen vil få hårdere konsekvenser, end tilfældet er i dag.

- Disse fremadrettede initiativer er efter min mening et vigtigt element i arbejdet med at opretholde befolkningens tillid til den offentlige sektor og vores placering i toppen af korruptionsindekset.

- Tak for ordet!